

UITVOERINGSPLAN AMSTERDAM 2021 - 2027

Format: Model voor het ITI plan per G4 stad in Kansen voor West III (21-27) – artikel 28 CPR

Grondslag artikel 28 tm 34 van de GB verordening

Stad	Amsterdam
Titel	Uitvoeringsplan Kansen voor Amsterdam 2021 - 2027
Versie	0.2
Geselecteerde gebieden	Stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost
Geselecteerde instrumenten	ITI/CLLD

1. IDENTIFICATIE EN ONDERBOUWING VAN DE GEKOZEN GEBIEDEN BINNEN DE ITI VAN DE STAD

Referentie: artikel 29, lid 1, punt a), van de GB-verordening

Geef een korte omschrijving van hoe je tot selectie van de gebieden voor de ITI¹ bent gekomen en de selectiecriteria die gehanteerd zijn. Vul vervolgens per gekozen gebied tabel 1 in.

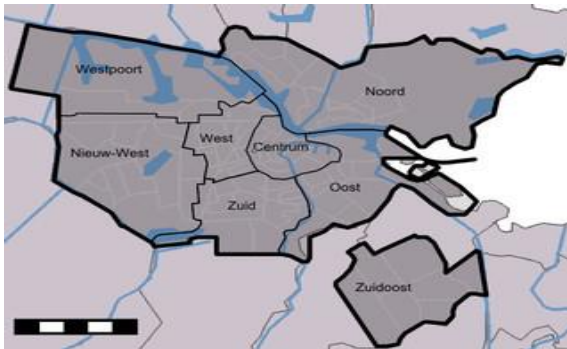
Toelichting: Voor de inzet van middelen in de prioriteit Duurzame stedelijke ontwikkeling stelt de EC als eis dat iedere stad gebieden met een ontwikkelopgave als programmagebied aanwijst. In deze paragraaf moet de keuze voor de programmagebieden worden onderbouwd.

Amsterdam kiest er voor om de stedelijke middelen in te zetten in de stadsdelen Zuidoost, Nieuw-West en Noord. Dit betekent een concentratie ten opzichte van het vorige programma Kansen voor West 2 (2014 – 2020), toen ook de andere stadsdelen behalve Centrum als GTI-gebied waren aangewezen en een beroep op de beschikbare middelen konden doen. De middelen in het kader van de programmaprioriteit ‘Duurzame stedelijke ontwikkeling’ hebben als doel een impuls te geven aan de ontwikkeling van specifieke stedelijke gebieden die voor een ontwikkelopgave staan omdat ze in een aantal opzichten achter blijven ten opzichte van de rest van de stad. Kenmerken van deze gebieden zijn de zwakke sociaal-economische positie van de bewoners, de hogere jeugdwerkloosheid, de werkloosheid in het geheel, de slechte staat van de woningvoorraad en het gebrek aan draagvlak voor de energie transitie en andere transitieopgaven, zoals digitale transitie, transitie in de zorg ed. De prioriteiten van grote groepen (kwetsbare) bewoners in dergelijke delen van de stad liggen meer bij basisbehoeftes zoals werk en inkomen dan bijvoorbeeld bij de klimaatopgave. Ook zijn deze bewoners zwaarder getroffen door gevolgen van de coronacrisis dan de rest van de stedelijke populatie. De geschetste situatie leidt tot een tweedeling in steden en dat is niet wenselijk. De Europese Commissie wil in het nieuwe programma focussen op acties die de beschreven problematiek bij voorkeur op lokaal niveau adresseren.

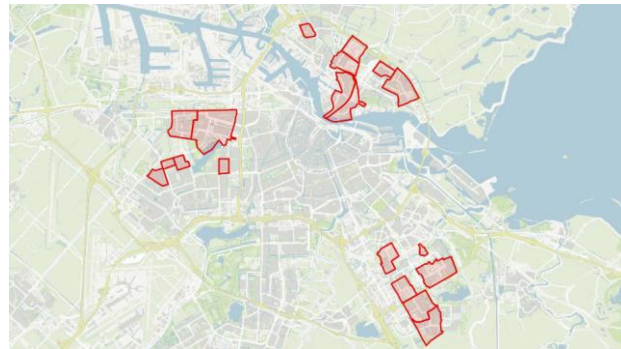
De reden om voor het stedelijke programmaprioriteit te kiezen voor de stadsdelen Zuidoost, Nieuw-West en Noord is dat zich hier de beschreven problematiek rondom diverse vormen van achterstand geconcentreerd heeft wat de aanleiding was voor het stadsbestuur om de buurten met een zgn. ontwikkelopgave te identificeren en in samenspraak met lokale stakeholders

¹ ITI staat voor *Integrated Territorial Investments*
In het Nederlands: Geïntegreerde Territoriale Investerings (GTI)

waaronder bewoners een Ontwikkelbuurtenprogramma te ontwikkelen. In Zuidoost zijn dat 6, in Nieuw-West 19 en in Noord 7 buurten:

Stadsdelen Amsterdam

Ontwikkelbuurten Amsterdam

De [Omgevingsvisie Amsterdam 2050](#) dat de strategische lange termijn visie op de ontwikkeling van de stad omvat vermeldt over deze ontwikkelbuurten het volgende (..) *In buurten waar verschillende uitdagingen tegelijk aan de orde zijn, werkt de gemeente samen met corporaties, bewoners en overige betrokkenen aan kwaliteitsverbetering van woningen, woonomgeving en gebouwde voorzieningen. Ook verbetering van de leefbaarheid en van de sociaal-economische positie van de huidige bewoners zijn een belangrijk doel. De 32 ontwikkelbuurten liggen in Noord, Nieuw-West en Zuidoost en worden verdicht met extra woningen in verschillende woonsegmenten en voorzieningen en ruimte voor lokaal ondernemerschap. De komende jaren zetten wij dit beleid versterkt voort met een scherp oog voor de positie van de huidige bewoners, die per saldo baat moeten hebben bij verdichting. Wederkerigheid tussen oude en nieuwe bewoners en belangen staat centraal.(..).*

Eerder, in maart 2017, heeft het College van B&W van de Gemeente Amsterdam de Bestuursopdracht Ontwikkelbuurten vastgesteld; in deze Bestuursopdracht zijn de ontwikkelbuurten aangewezen. Vanuit het huidige coalitieakkoord is deze Bestuursopdracht voor de periode 2019 – 2022 [geactualiseerd](#). De Bestuursopdracht kent nu vijf doelstellingen:

1. Verbetering van de kwaliteit van woningen, woonomgeving en gebouwde voorzieningen.
2. Verbetering van de leefbaarheid.
3. Verbetering van de sociaal economische positie van de buurt en haar bewoners.
4. Koppeling van stedelijke ontwikkelingsgebieden met strategische buurtontwikkeling.
5. Verbetering van de energetische kwaliteit (duurzaamheid) van de woningen - waaronder het Aardgasvrij maken van bestaande en nieuwbouw.

Voor de 3 gebieden/stadsdelen zijn/worden in 2021 integrale Masterplannen opgesteld met een lange looptijd, namelijk tot 2040. Voor stadsdeel Zuidoost is dit Masterplan reeds vastgesteld en een alliantie van diverse stakeholders waaronder bewoners heeft zich door middel van een intentieverklaring aan het plan verbonden. Voor stadsdeel Nieuw-West geldt dat het Masterplan naar het voorbeeld van Zuidoost momenteel nog in voorbereiding is, vaststelling is voorzien voor eind 2021. Stadsdeel Noord kwalificeert niet voor een Masterplan maar ook voor dit stadsdeel wordt een integraal plan opgesteld, “Aanpak Noord”, dat qua scope en impact wel met een Masterplan te vergelijken is.

De drie stadsdelen waarvoor de noodzaak is om meerjarige plannen te maken en waar de ontwikkelbuurten zich bevinden kenmerken zich door verschillende problematiek die elkaar ook versterken, zoals daar zijn de sociaal-economische positie van haar inwoners (werkgelegenheid, (jeugd)werkloosheid, inkomen, uitkering), (de staat van) de woningvoorraad (huur vs. eigendom, corporaties, grootte), de sociale cohesie (betrokkenheid bij en waardering van de buurt). Hierbij wordt gebruik gemaakt van de statistische informatie van OIS, zoals opgenomen in het [Basisbestand Gebieden Amsterdam \(BBGA\)](#). Het BBGA bevat kerncijfers op het niveau van de meest gebruikte gebiedsindelingen in Amsterdam: stadsdelen, de 22 gebieden van het gebiedsgericht werken, maar ook wijken, buurten, winkel- en werkgebieden. Het BBGA bevat meer dan 500 variabelen ingedeeld naar de volgende thema's: Bevolking, Leeftijd, Wonen, Openbare ruimte, Verkeer, Veiligheid, Diversiteit, Bedrijvigheid, Sport, Welzijn en zorg, Onderwijs, Werk, Inkomen, Participatie en Sociale kracht.

Voorbeeld (Jeugd-)Werkloosheid

Op 1 januari 2020 was de geregistreerde werkloosheid² in Amsterdam 9,8%:

² De geregistreerde werkloosheid is het aandeel 15-65 jarigen dat gebruik maakt van Bijstand (WWB levensonderhoud, WWB Bbz, IOAW, IOAZ), Gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid (<80%) of WW.

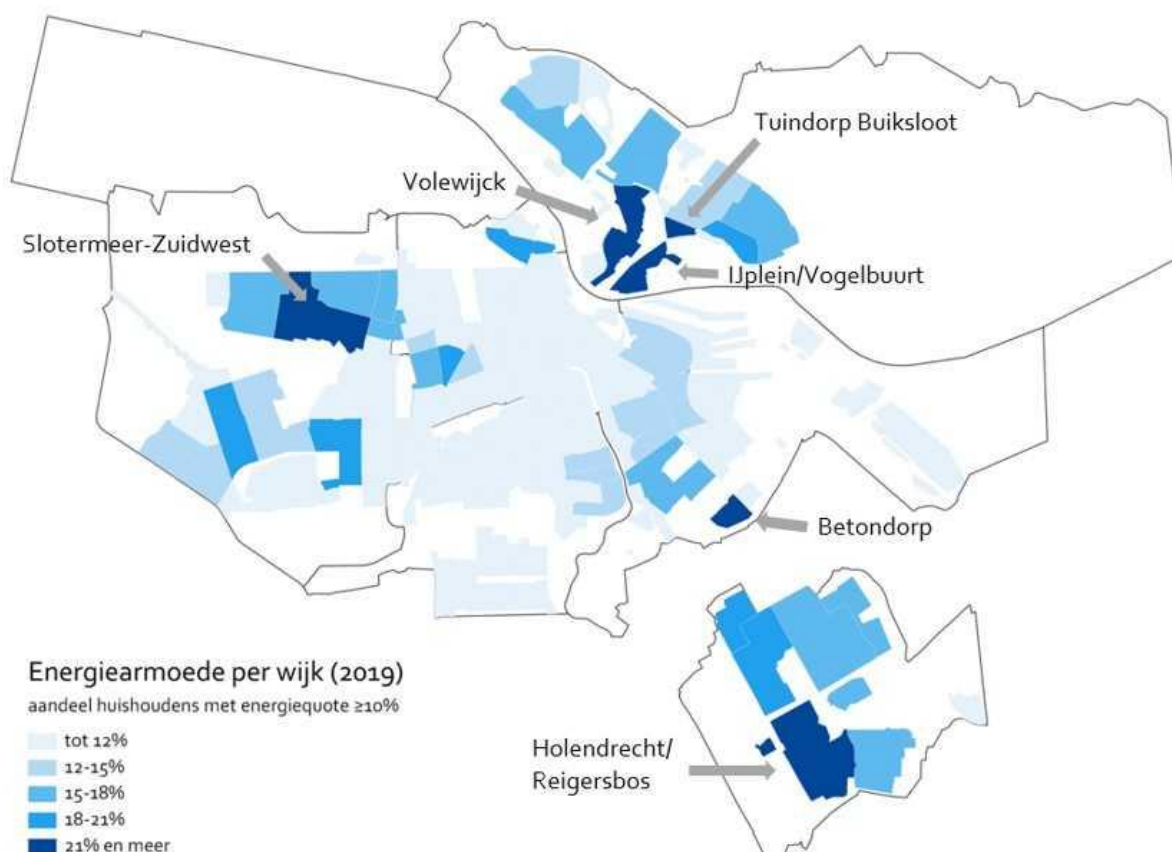
Geregisteerde werkloosheid naar stadsdelen en leeftijdsgroepen, 1 januari 2020 (procenten)						
stadsdeel	leeftijdsgroep in jaren					totaal
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-65	
A Centrum	1,2	3,3	6,6	10,8	15,5	7,1
B Westpoort	x	x	x	x	x	x
E West	2,1	5,7	11,3	17,8	24,6	11,0
F Nieuw-West	2,1	6,8	11,8	16,1	19,6	10,4
K Zuid	0,9	3,2	7,0	10,6	16,4	6,9
M Oost	2,2	4,9	9,4	13,1	18,5	8,9
N Noord	3,0	8,1	13,1	17,1	19,3	12,1
T Zuidoost	1,7	7,8	15,0	19,0	24,1	13,0
Amsterdam	1,9	5,4	10,4	14,8	19,8	9,8
bron: afd. Inkomen/CBS/bewerking OIS						

De tabel hierboven laat zien dat de geregisteerde werkloosheid in stadsdeel Noord 12,1% was, terwijl de stadsdelen Nieuw-West en Zuidoost 10,4%, respectievelijk 13,0% scoren. Voor wat betreft de leeftijdsgroep 15 tot en met 34 jaar (jeugdwerkloosheid) bedraagt het aandeel voor Amsterdam 7,3%, terwijl dat voor stadsdeel Noord 11,1%, voor stadsdeel Nieuw-West 8,9% en voor stadsdeel Zuidoost 9,5% is.

Voorbeeld - Energiearmoede

Wanneer huishoudens meer dan 10% van hun inkomen kwijt zijn aan energielasten, wordt er gesproken van energiearmoede. Uit recent onderzoek³ van de Gemeente Amsterdam is gebleken dat in 2019 Amsterdamse huishoudens gemiddeld €120 per maand kwijt waren aan energielasten. Dat is meer dan in 2017, toen ging het om €110. Binnen Amsterdam zijn de relatieve energielasten het hoogst in de stadsdelen Zuidoost, Noord en Nieuw-West. In Zuidoost kampt 19% van de huishoudens met energiearmoede, in Noord is dit 17% en in Nieuw-West 14%. Dit komt door een combinatie van relatief hoge energielasten en lage inkomens in deze stadsdelen. Er zijn zes wijken in Amsterdam waar meer dan een vijfde van de huishoudens met energiearmoede te maken heeft, dit zijn de donkerblauwe gebieden in de onderstaande figuur.

³ <https://openresearch.amsterdam/nl/page/73040/van-de-amsterdamse-huishoudens-kampt-11-procent-met-energiearmoede>

Figuur: Energiearmoede (aandeel huishoudens met energiequote $\geq 10\%$) per wijk, 2019

Voorbeeld - Veiligheid

Onder de noemer “Veiligheid en ondermijning” vermeldt de [Omgevingsvisie Amsterdam 2050](#) het volgende: *De criminaliteitsproblemen in Amsterdam zijn groot. De afgelopen jaren is de stad meermalen opgeschrikt door het geweld dat hiermee gepaard gaat. Er is geen gemakkelijke oplossing voor deze problematiek. Criminaliteit zal in een grote liberale en internationaal open stad nooit helemaal verdwijnen. Maar de overheid moet zich stevig weren tegen het ondermijnende effect van criminaliteit. Daarbij is een bewust zijn van de voedingsbodem voor criminaliteit belangrijk en hoe je die op termijn kunt wegnemen. Wijken met een sterke concentratie van kwetsbare groepen en weinig perspectief zijn zo’n voedingsbodem. Kansengelijkheid en segregatie versterken die voedingsbodem. Dat vraagt blijvende aandacht voor vitale en gemengde wijken, waar voor jongeren de kans krijgen zich te ontwikkelen en mee te doen.*

De [Veiligheidsindex](#)⁴ (december 2020) laat zien dat de stadsdelen Zuidoost (109) en Nieuw-West (111) minder goed scoren cq onveiliger zijn dan het stedelijke gemiddelde (102); stadsdeel Noord scoort met 101 nagenoeg gelijk aan dat gemiddelde. Het gevoel van onveiligheid, de beleving, van de bewoners in de drie stadsdelen is daarentegen substantieel hoger dan het stedelijk gemiddelde: Zuidoost scoort 125, Nieuw-West 127 en Noord 110, waarbij het stedelijk gemiddelde 101 bedraagt.

Voorbeeld - Gezondheid.

De [Amsterdamse Gezondheidslogica](#) richt zich op 7 gezondheidsthema's: rookvrij, gezond voedselaanbod, bewegen, eenzaamheid en sociale verbinding, rust en stilte, schone lucht en een klimaat- en hittebestendige omgeving. Per thema wordt het probleem beschreven en onderbouwd. Volgens de meest recente cijfers (januari 2021) gaat het steeds beter met de gezondheid van de meeste Amsterdammers. Tegelijk zijn er nog altijd hardnekkige problemen die ook leiden tot gezondheidsverschillen tussen sociaaleconomische groepen.

Thema Gezond voedsel aanbod. Het voedselaanbod in de stad is overwegend ongezond en men is niet altijd zelf in staat om de juiste, gezondheidsbevorderende, voedselkeuzes te maken. Vooral in buurten met een laag inkomen en rond scholen is er een toename van fastfood-ketens, zoals lunchrooms¹⁸. Ingrijpen van de overheid in de voedselomgeving van met name kinderen en jongeren is daarom van groot belang om de gezonde keuze de gemakkelijke keuze te maken

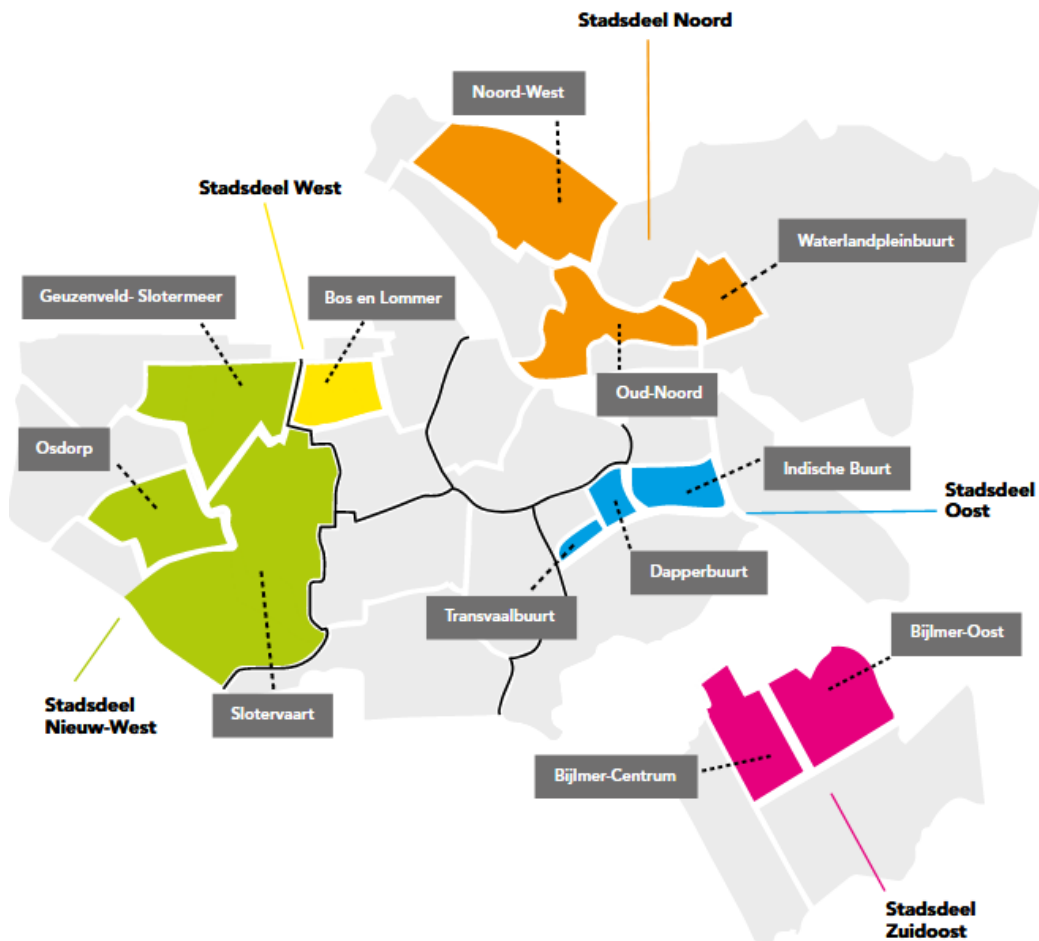
Thema Bewegen. In gebieden met een bevolking met een lagere sociaal-economische status is sprake van een lagere sportdeelname. Hoe hoger opgeleid en hoe jonger, hoe vaker er minstens één keer per week gesport wordt. In Noord, Nieuw-West en Zuidoost sporten inwoners het minst, in Zuid, Centrum en Oost het meest.

Voorbeeld Gezondheid - Overgewicht bij jongeren

In Amsterdam heeft 1 op de 5 kinderen en jongeren overgewicht of obesitas. Dit heeft ernstige gevolgen voor hun gezondheid op korte en lange termijn. Daarom zet de gemeente via het [Meerjarenprogramma Aanpak Gezond Gewicht](#) flink in op het voorkomen en terugdringen van

⁴ De veiligheidsindex is een maat voor veiligheid in de buurt: *Hoe lager het cijfer, hoe veiliger het is.* De index wordt elke vier maanden berekend voor alle 108 buurten in de politieregio Amsterdam. De veiligheidsindex maakt het mogelijk buurten met elkaar te vergelijken. De index is opgebouwd uit drie deelindexen: criminaliteit, overlast en onveiligheidsbeleving.

overgewicht bij kinderen, met als stip aan op horizon: alle Amsterdamse kinderen op gezond gewicht in 2033. De focus van dit programma is gericht op buurten die merendeels zijn gelegen in de stadsdelen Zuidoost, Nieuw-West en Noord.

Tabel 1: Selectie van de geselecteerde gebieden binnen de ITI van de stad

Geselecteerde gebieden	Programma	Fonds	Motivering voor de selectie van een geselecteerd gebied binnen de ITI van de Stad
Zuidoost Nieuw-West Noord	Kansen voor West 3	EFRO	Deze stadsdelen scoren over het algemeen slechter ten opzichte van het stedelijk gemiddelde op de relevante indicatoren. De 32 ontwikkelbuurten bevinden zich in deze 3 stadsdelen. In Zuidoost en Nieuw West zijn omvangrijke stedelijke vernieuwingsoperaties uitgevoerd maar een aantal vraagstukken die hun oorsprong vinden in maatschappelijke of economische factoren zijn echter niet opgelost. In Noord is de stedelijke ontwikkeling momenteel de grootste van de stad en vindt plaats midden in het stadsdeel, grenzend aan oude woonwijken. Het resultaat is een toenemende tweedeling.

		<p>Er zijn in alle drie gebieden / stadsdelen nog steeds mensen die kampen met achterstanden. Concentratie van kwetsbare bewoners is in ontwikkelbuurten hoogst. In sommige buurten is er onvoldoende perspectief voor jongeren. Werkloosheid is een vaak voorkomend fenomeen. Veel mensen lukt het niet om op eigen kracht uit zo'n situatie te komen.</p> <p>Dat beperkt verschillende generaties in hun ontwikkeling. Leefbaarheid en veiligheid laat vooral in stadsdelen Zuidoost en Nieuw West te wensen over. Verder kampen veel naoorlogse woningen met achterstallig onderhoud en voldoen ze niet aan moderne eisen op het gebied van duurzaamheid en een gezond binnenklimaat.</p> <p>De gemeente en maatschappelijke partners hebben de genoemde vraagstukken de afgelopen jaren soms onvoldoende het hoofd kunnen bieden. Daarvan dat nu plannen komen met een integrale, multidisciplinaire aanpak die vraagt om een nauwe samenwerking met lokale stakeholders. De middelen vanuit Kansen voor West 3 kunnen een steentje bijdragen aan de realisatie van deze plannen om zodoende het hoofd te bieden aan de beschreven problematiek.</p>
--	--	--

2. ANALYSE PER GEBIED EN SCHETS VAN HET ONTWIKKELPOTENTIEEL

REFERENTIE: ARTIKEL 29, LID 1, PUNT B), VAN DE GB-VERORDENING

2.1. Zuidoost

In stadsdeel Zuidoost wonen ruim 90.000 mensen (1 januari 2021), 63% hiervan heeft een niet-westerse migratieachtergrond. 71% van de bevolking is tussen de 15 en 65 jaar.

Het aandeel koopwoningen in de woningvoorraad is met 30,2% nagenoeg gelijk aan het stedelijke gemiddelde (29,1%).

In sociaal-economisch opzicht valt op dat 35% van de bewoners in Zuidoost laag is opgeleid (Amsterdam: 23%). Het aandeel minimahuishoudens is met 23,9% ook een stuk hoger dan het stedelijke gemiddelde van 16,5%.

Sociaal-economische situatie

In Zuidoost wonen relatief veel jongeren in een huishouden met een minimuminkomen. De afgelopen jaren zagen we overigens een daling van 33% in 2014 naar 26% in 2018. Er zijn in het stadsdeel relatief veel jongeren in een éénoudergezin in vergelijking met het stedelijk gemiddelde. Daarnaast hebben relatief veel jongeren laagopgeleide ouders. Een stapeling van deze kenmerken kan huishoudens extra kwetsbaar maken.

Het aantal en aandeel jongeren met een uitkering is in Zuidoost hoger dan gemiddeld. In 2019 was 8% van de jongeren (15-26 jaar) werkloos, dat is hoger dan gemiddeld in Amsterdam (6,5%). Jongeren werken even vaak als gemiddeld in Amsterdam, dat geldt voor alle opleidingsniveaus.

Relatief veel mensen hebben een laag inkomen, op of rond het minimum. Dat geldt niet alleen voor mensen die een bijstandsuitkering hebben. Ook werkenden verdienen lang niet altijd genoeg om rond te komen. Sommigen hebben meerdere laagbetaalde banen. De financiële zelfredzaamheid is daardoor beperkt.

Gebied	Zuidoost	Amsterdam
Netto arbeidsparticipatie	62%	69%
Geregistreerde werkloosheid	17,1%	13,2%
Werkloosheid	5%	4%
Minimahuishoudens	23,9%	16,5%
Personen met bijstand	8,5%	5,7%
Schulden: Vroeg erop af	4,4%	2,5%
Schulden: SHV	4,1%	2,2%

Gebied	Arbeidsongeschiktheidsuitkering	Bijstandsuitkering	WW-uitkering
Zuidoost	2,2	1,0	1,8
Amsterdam	2,0	0,7	1,4

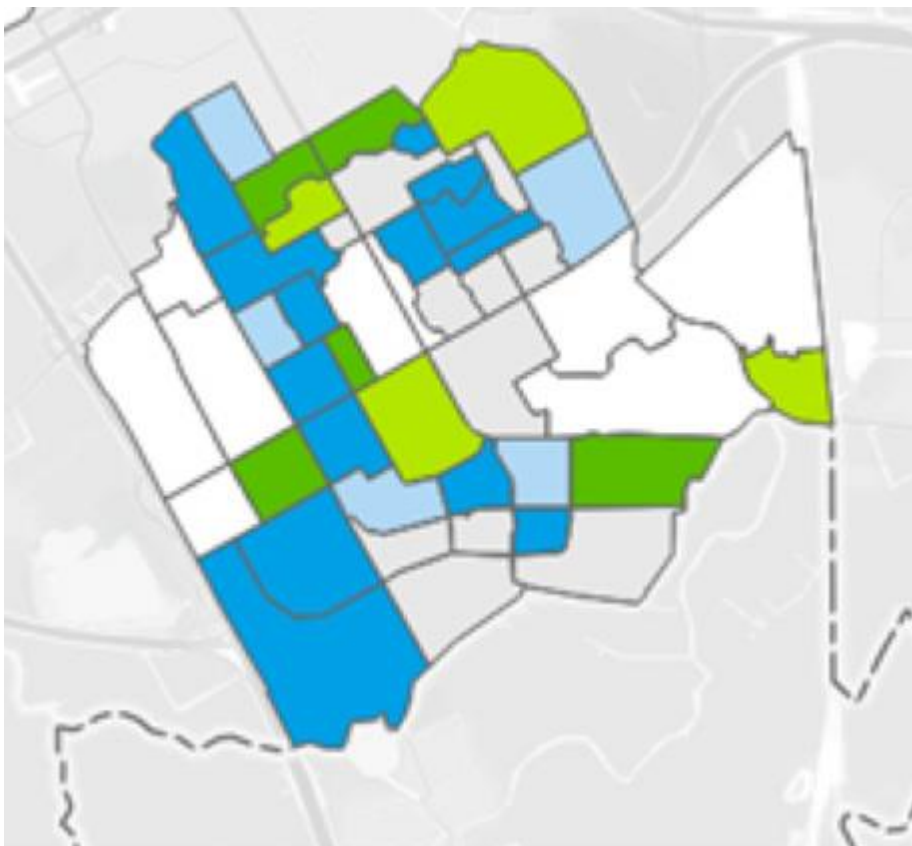
1 Meest recente cijfers op moment van schrijven van de bron Masterplan ZO komen uit 2016.

Sociaalmaatschappelijke situatie: meer en vaker stapeling van kwetsbaarheden

Een laag inkomen, een laag opleidingsniveau, geen werk en hoge zorgkosten kunnen zorgen voor kwetsbaarheid, vooral als deze kenmerken stapelen. In Zuidoost heeft 18% van de inwoners een sterk verhoogde kwetsbaarheid doordat drie of vier kenmerken stapelen.

De samenstelling van de woningvoorraad in combinatie met bestaande toewijzingscriteria voor sociale huur kunnen daarnaast (ongewenst) zorgen voor een eenzijdige bevolkingssamenstelling in bepaalde buurten. Ofwel: ruimtelijke concentratie van kwetsbare mensen. De gebieden die in onderstaande kaart blauw kleuren, zijn niet toevallig ook de gebieden met een relatief zeer hoog percentage sociale woningvoorraad (> 70%).

Aandeel meest kwetsbare bewoners naar buurt, 2018. Scoren op 3 of meer indicatoren verhoogd kwetsbaar (opleiding, werk, inkomen en/of gezondheid)

Donker groen is beter dan gemiddeld, grijs gemiddeld, donkerblauw is veel slechter dan gemiddeld (Amsterdam).

Jongeren: Onveiligheid, criminaliteit slachtoffer en dader

In Zuidoost voelen meer jongeren zich wel eens onveilig dan in de rest van Amsterdam. Ook zijn ze vaker van mening dat er veel criminaliteit is in hun buurt. Dit speelt het sterkst in Bijlmer Centrum. Daar hebben jongeren vaker dan gemiddeld te maken met huiselijk geweld (lichamelijk en geestelijk).

Jongeren uit Zuidoost zijn vaker dan gemiddeld verdachte van een misdrijf. Dit zijn relatief vaak jongeren tussen de 12 en 17 jaar. Een kwart van de Top 400 en Top 600 Jongeren woont in Zuidoost.

Aandeel jongeren dat verdacht wordt van een misdrijf, 2019 (procenten):

	12-17	18-24
Zuidoost	5,8	3,2
Amsterdam	3,6	2,5

2.2. Nieuw-West

In stadsdeel Nieuw-West wonen ongeveer 160.000 mensen (1 januari 2021), 53% hiervan heeft een niet-westerse migratieachtergrond. 70% van de bevolking is tussen de 15 en 65 jaar.

Het aandeel koopwoningen in de woningvoorraad is met 30,2% nagenoeg gelijk aan het stedelijke gemiddelde (29,1%).

In sociaal-economisch opzicht valt op dat 32% van de bewoners in Nieuw-West laag is opgeleid (Amsterdam: 23%). Het aandeel minimahuishoudens bedraagt 18,5% en dat is iets hoger dan het stedelijke gemiddelde van 16,5%.

Met een score van 5,2 op een schaal van 1 tot 10 doet stadsdeel Nieuw-West het qua sociale cohesie minder goed dan het stedelijk gemiddelde (5,7).

			
xxx	Algemeen		
	- Aantal inwoners (2020)	160.124	872.380
	- Aantal woningen (2020)	69.607	447.210
	Jeugd		
	- 0-17 (%) (2020)	21 %	17 %
	- Minimajongeren (2018)	19 %	17 %
	Kwetsbare bewoners		
	- Meest kwetsbare bewoners (2018)	14 %	12 %
	- Laaggeletterdheid (2015)	23 %	14 %
	Gezondheid		
	- Overgewicht (2016)	47 %	40 %
	- Hoge eenzaamheid (2016)	16 %	13 %
	Sociaal economisch		
	- Minimahuishoudens (2018)	18,5 %	16,5 %
	- Geregistreeerde werkloosheid (2020)	10,4 %	9,8 %
	- Schuldhulpverlening (2020)	2,7 %	2,2 %
	- Lage SES (2020)	38 %	31 %
	Kunst en cultuur		
- Culturele participatie (2018)	39 %	49 %	
	Veiligheid		
	- Bewoners dat zich onveilig voelt in de buurt (2019)	41 %	28 %
	- Bewoners dat zich wel eens gediscrimineerd voelt (2019)	17 %	12 %
	Wonen		
	- Rapportcijfer tevredenheid Buurt (2019)	6,7	7,5
	- Rapportcijfer buurtontwikkeling (2019)	6,6	7,1
	Openbare ruimte		
	- Beoordeling groenvoorziening (2019)	7,1	6,9
	- Beoordeling speelvoorzieningen (2019)	6,5	6,6
	- Beoordeling schone straten en stoepen (2019)	6,0	6,5
	Verkeer		
	- Overlast te hard rijden (2019)	31 %	21 %
	- Rapportcijfer parkeeroverlast (2019)	6,2	6,7
	Sport		
	- 1 keer per week of vaker sporten (2019)	67 %	71
	- Percentage dat voldoet aan beweegnorm (2019)	40%	47%

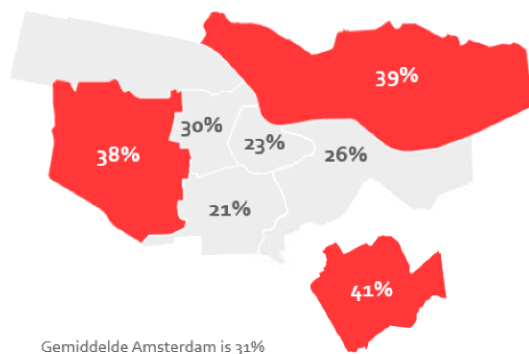
Bron OIS

2.3. Noord

In stadsdeel Noord wonen 100.000 mensen (1 januari 2021), 39% hiervan heeft een niet-westerse migratieachtergrond. 68% van de bevolking is tussen de 15 en 65 jaar. De woningvoorraad bestaat bovengemiddeld uit corporatiebezit (56,4%; Amsterdam: 40,4%), terwijl de particuliere huur slechts 13,5% bedraagt (Amsterdam 30,5%). Het aandeel koopwoningen is in stadsdeel met 30,1% nagenoeg gelijk aan het stedelijk gemiddelde (29,1%)

In sociaal-economisch opzicht valt op dat 34% van de bewoners laag is opgeleid (Amsterdam: 23%). Met 19,5% ligt het percentage minimahuishoudens boven het stedelijke gemiddelde van 16,5%.

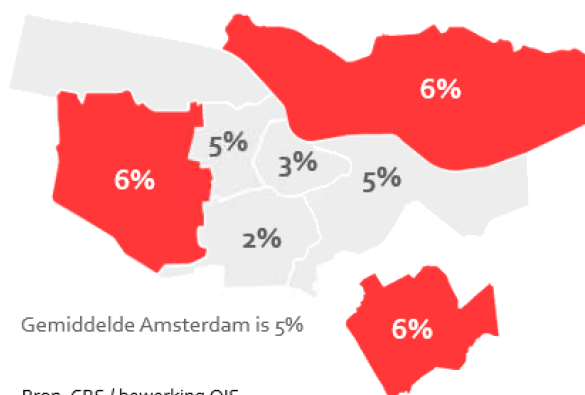
Aandeel bewoners met een lage sociaaleconomische score (SES), 2018 (%)

De sociaaleconomische score in Noord is iets beter dan die in Zuid-Oost maar slechter dan in Nieuw-West (Zuid-Oost 41%, Noord 39%, Nieuw-West 38%). In de figuur links staat het aandeel bewoners met een lage sociaaleconomische score (SES), 2018%. Noord en Zuid-Oost zijn de stadsdelen met de hoogste uitkeringsgerechtigheid.

Noord kent de hoogste jeugdwerkloosheid van Amsterdam (8%), het hoogste percentage laagopgeleide schoolverlaters (11,7%), en in een aanzienlijk deel van de Noordse buurten heeft driekwart van de peuters een taalachterstand. Noord kent veel minimajongeren (en vier buurten met meer dan 35% minimajongeren). In 25 buurten van Noord kampt de helft of meer van de volwassen bewoners met overgewicht.

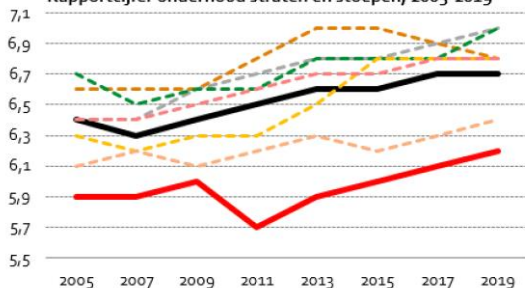
Aandeel meest kwetsbare 18-26 jarigen, 2018 (%)

Gemiddelde Amsterdam is 5%

Bron: CBS / bewerking OIS

Rapportcijfer onderhoud straten en stoepen, 2005-2019

Noord is de komende 30 jaar het snelst groeiend stadsdeel (2000: 86849 inwoners, 2020 100.000 inwoners, 2050 geschat 145.000 inwoners). De helft van de woningen in Noord bestaat uit sociale huurwoningen. Noord kent stedelijk de laagste waardering voor onderhoud Openbare Ruimte, Groen en Speelvoorzieningen.

Noord kent een aantal buurten die net buiten de ontwikkelbuurtenaanpak zijn gevallen maar waar de sociale situatie vergelijkbaar schrijnend en complex is. Deze zogenaamde kantelbuurten behoeven extra aandacht.

Fysieke ontwikkeling in Noord maken dat een aantal nieuwe woon werk gebieden in snelle tempo ontstaan. Om tweedeling en segregatie tussen nieuwe en oude bewoners en dergelijk negatieve effecten van gentrificatie te voorkomen wordt

onder andere de ontwikkeling van nieuwe buurten aangegrepen om de bewoners uit de aangrenzende bestaande buurten daarvan te laten profiteren.

De veiligheidsindex van Noord is het afgelopen jaar licht gestegen, mede daarom is Noord geen onderdeel geworden van het [Rijksprogramma Leefbaarheid en Veiligheid](#). De veiligheidssituatie in Noord is beter dan in de stadsdelen Nieuw-West en Zuidoost, maar slechter dan in de andere stadsdelen. Cijfers voor de veiligheidsbeleving zijn nog steeds ruim lager dan het stedelijk gemiddelde.

3. TERRITORIALE STRATEGIE

REFERENTIE: ARTIKEL 29, LID 1, PUNT C), VAN DE GB-VERORDENING

3.1. Voor alle gebieden

De thematische doelstelling 2 - een groener, koolstofarm Europa door de bevordering van een schone en eerlijke energietransitie, groene en blauwe investeringen, de circulaire economie, aanpassing aan de klimaatverandering, risicopreventie en risicobeheer - wordt in deze GTI aangevlogen vanuit een geïntegreerde visie met de thematische doelstelling (5) Europa dichterbij de burgers brengen door de duurzame en geïntegreerde ontwikkeling van stads-, plattelands- en kustgebieden, en door lokale initiatieven te bevorderen.

Voor de inzet binnen de GTI Amsterdam sluiten we aan op de landenspecifieke aanbeveling uit annex D van 2019:

- Het op geïntegreerde wijze ondersteunen van het herstel van achtergestelde wijken, inclusief integratie-uitdagingen voor hun bewoners met migratieachtergrond;
- Het bevorderen van bedrijfsincubatoren en investeringssteun voor micro-ondernemingen en het creëren van bedrijven of banen en sociale innovatie;
- Door het ondersteunen van de modernisering van uitrusting en infrastructuur om mensen om- of bij te scholen als garantie voor een leven lang leren, voor inzetbaarheid en het aanpassen aan veranderingen op de arbeidsmarkt en hen te integreren op de arbeidsmarkt, en door de complexe en onderling verweven behoeften van mensen aan te pakken, met name op het gebied van vaardigheden (“skills”) en werk.
- Het versterken van investeringen door steden in onderzoek en innovatie, in samenwerking met alle stakeholders

Daarnaast zetten we in op het bevorderen van sociale innovatie en demonstratie- of proefprojecten ter ondersteuning van de koolstofarme agenda en de transitie naar een circulaire economie. Daarbij kan, indien sprake is van netwerken met toegevoegde waarde, ook worden voortgebouwd op reeds bestaande internationale samenwerkingsverbanden. De uitdaging om deze groepen te integreren in de arbeidsmarkt zijn ook sterk verbonden met de eisen die op een veranderende arbeidsmarkt gesteld worden aan potentiële werknemers. Daarom wordt aanbevolen om te investeren in het promoten van een leven lang leren, flexibele mogelijkheden voor upskilling en reskilling met het oog op met name digitale vaardigheden, en het faciliteren van professionele mobiliteit en carrièreswitches. Meer dan ooit is snelle re- en upskilling van werkenden de meest essentiële succesfactor om zowel de transitiedoelen te kunnen halen alsmede de gevolgen van COVID-19 het hoofd te kunnen bieden.

In de gekozen stedelijke gebieden zien we, naast de verdergaande economische tweedeling, dat de bewoners niet voldoende kunnen meekomen in de grote transitie. Het maatschappelijk draagvlak voor deze veranderingen raakt daardoor in het gedrang. Ook de kans om te kunnen profiteren van deze transitie wordt voor grote groepen kleiner. De geïntegreerde aanpak beoogt het ‘meenemen’ van de mensen uit ontwikkelgebieden met een transitieopgave. Dit moet ertoe leiden dat

het draagvlak voor de uiteindelijke oplossingen vanuit bijvoorbeeld zorginnovatie, circulariteit of energie-efficiency toeneemt. Juist hier heeft de mismatch op de arbeidsmarkt ook tot gevolg dat de grootste groep niet meedoet in het arbeidsproces, terwijl juist zij kansen hebben om in de werkgelegenheid die door de transitie ontstaat een rol te spelen.

Voor de transitie naar een duurzame, circulaire, gezonde samenleving is voor deze gebieden een extra aanpak nodig veroorzaakt door een combinatie van factoren (lage participatie; verouderde woningen; minder financiële draagkracht). Door deze mismatch aan te pakken kunnen mensen uit deze gebieden aan het werk komen in banen die het gevolg zijn van bijvoorbeeld de energietransitie en de circulaire transitie.

Daarnaast wordt zo de draagkracht groter om zelf ook in de gebieden en woningen de transitie aan te pakken en het (financieel) draagvlak daarvoor te vergroten. Bovendien speelt het arbeidspotentieel uit deze gebieden een cruciale rol gezien de omvang en demografische kenmerken (veel jeugd) voor het oplossen van het tekort in de nieuwe vaardigheden die voor de transitiebanen van de toekomst zijn vereist. Tot slot willen we juist hier Europa dichterbij de burger brengen door een andere benadering en instrumentarium.

Actielijn 1: Bevorderen van de transitie

Deze actielijn richt zich op gebiedsgerichte stimulans en draagvlak onder bewoners en ondernemingen die moeite hebben met het meekomen in de maatschappelijke uitdagingen en transitie. De transitieopgave en maatschappelijke uitdagingen gaan over de volle breedte. Door samen te werken aan innovaties en de wijk economie in te richten naar een toekomstbestendig model, vergroten we de kansen voor bewoners en lokale ondernemers, verkleinen we de afstand tussen groepen in de maatschappij en investeren we in het vergroten van draagvlak. Dat kan door het toepassen van sociale innovaties in de wijk, waarin de overheid, ondernemers en bewoners in samenwerking manieren ontwikkelen om de grote maatschappelijke uitdagingen in de steden aan te pakken. Interventies kunnen worden ingezet om de grote maatschappelijke transitie tastbaar te maken. In het Klimaatakkoord is de bevordering van het maatschappelijk draagvlak apart opgenomen. Het succes van de transitie naar een klimaatneutrale, circulaire en CO₂-vrije samenleving hangt in sterke mate af van maatschappelijke acceptatie van de maatregelen en de verdeling van de lasten en lasten in brede zin. Transparantie en zeggenschap voor de burgers over de transitie in de wijk kunnen hier een belangrijke rol in spelen. In samenwerking met ondernemers, overheid, onderwijsinstellingen en bewoners wordt gewerkt aan de beste oplossingen voor de omgeving door een nieuwe sociale innovatieve aanpak om transitie te bevorderen. Het grootste deel van deze actielijn zal ondergebracht worden in prioriteit 2 (klimaat) en gekoppeld aan de specifieke doelen die betrekking hebben op de circulaire en energietransitie. Deze acties zullen aangevuld worden, in een zo veel mogelijk geïntegreerde aanpak, met de andere transitie om deze gebieden ook op het terrein van gezondheid, veiligheid, wonen en participatie mee te krijgen in de brede transitie naar een weerbare economie voor deze gebieden en het verkleinen van achterstanden ten opzichte van de rest van de stad en West-Nederland als geheel.

We kunnen met dit programma in belangrijke mate de lijn doorzetten van de vorige programmaperiode. Een meerjarige en structurele inzet is bewezen effectiever dan éénmalige interventies. Door de geïntegreerde aanpak wordt op meerdere terreinen

gewerkt aan het versterken van de gebieden, zodat bewoners en ondernemers meekomen in de maatschappelijke uitdagingen en transities. De geïntegreerde aanpak is nodig om de complexiteit om te buigen in draagvlak voor verandering.

Actielijn 2: Versterken arbeidspotentieel gekoppeld aan transities

De interventies voor het bevorderen van sociale inclusie en de bestrijding van armoede door het bevorderen van arbeidsmobiliteit, gaan gepaard met het tegengaan van de kwantitatieve en kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt. Het vertrekpunt hierbij wordt gevormd door de vraag vanuit de werkgevers op de arbeidsmarkt en door de beroepen die ontstaan als gevolg van de diverse transitieopgaven, de zogenaamde kansrijke beroepen. Met deze initiatieven worden mensen die woonachtig zijn in de GTI-gebieden omgeschoold of bijgeschoold, waarbij de scholing gekoppeld wordt aan werkgelegenheid die ontstaat als gevolg van de gewenste en noodzakelijke transities en waarvoor momenteel onvoldoende arbeidsaanbod aanwezig is in de gebieden. Hiermee wordt enerzijds de ondernemer geholpen en worden de transities versneld, terwijl tegelijkertijd de economische zelfredzaamheid en sociale inclusie verhoogd is. Het tegengaan van de mismatch op de arbeidsmarkt wordt gekoppeld aan het optimaal benutten van het arbeidspotentieel dat nu òf aan de kant staat òf een baan dreigt te verliezen.

De interventies voor het bevorderen van sociale inclusie en de bestrijding van armoede door het bevorderen van arbeidsmobiliteit zijn gericht op het verbeteren van de randvoorwaarden voor het terugdringen van de mismatch op de arbeidsmarkt. Het vertrekpunt hierbij wordt gevormd door de vraag vanuit de werkgevers op de arbeidsmarkt. Door het stimuleren van goede condities voor re- en upskilling, wordt gewerkt aan het verhogen van economische zelfredzaamheid en sociale inclusie. Met deze actielijn willen we vooral zorgen voor goede randvoorwaarden en condities voor optimalisering van de arbeidsmarkt, van stagefaciliteiten tot het bevorderen van sociaal ondernemerschap.

3.2. Zuidoost

Voor stadsdeel Zuidoost geldt het Masterplan Zuidoost als de te versterken strategie. De ambities die in het Masterplan zijn geformuleerd zijn:

- 1. Inwoner zijn van Zuidoost betekent dat je in alle opzichten volwaardig, geaccepteerd en gerespecteerd burger bent van Amsterdam;*
- 2. In Zuidoost opgroeien en wonen betekent dat je goed en veilig woont en over straat kunt gaan;*
- 3. In Zuidoost opgroeien en wonen betekent dat je alle kansen en mogelijkheden hebt om je te ontwikkelen, te groeien en talenten te ontplooiën;*
- 4. In Zuidoost zijn we trots op onze positie als economische toplocatie, op ons ondernemerschap en creativiteit en investeren we wederkerig daarin en in werk voor onze inwoners;*
- 5. Zuidoost verandert het bestuur: In Zuidoost heb je te maken met één overheid, die transparant, flexibel en effectief is en stuurt vanuit het belang van het gebied en haar inwoners.*

3.3. Nieuw-West

Voor stadsdeel Nieuw-West geldt het Masterplan Nieuw-West (nu nog in concept) als de te versterken strategie. De doelen / ambities die in het [Masterplan](#) zijn geformuleerd zijn:

- *Inclusie, emancipatie en eigenaarschap: Iedere inwoner van Nieuw-West doet ertoe en wordt gehoord, gezien en gerespecteerd. Iedereen krijgt en neemt verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor zijn omgeving*
- *Wonen en veilige leefomgeving: In Nieuw-West heeft iedereen gelijke toegang tot een fijne woning, in een schone en veilige omgeving met veel ruimte en groen. Hierbij is nadrukkelijk aandacht voor de huidige bewoners van Nieuw-West en het bieden van perspectief voor de jeugd*
- *Kansen voor de jeugd: In Nieuw-West krijgen alle kinderen, jongeren en volwassenen de juiste kansen om zich maximaal te ontwikkelen tot onafhankelijke individuen die leren, wonen, werken en recreëren in een omgeving die geen belemmeringen vormt en hen zelfvertrouwen geeft*
- *Werk en economie: Nieuw-West heeft een gezonde economie en een stevig ondernemersklimaat waarbij het beschikbare werk en het arbeidspotentieel in het stadsdeel maximaal op elkaar wordt afgestemd.*

3.4. Noord

Voor stadsdeel Noord geldt dat de ambities en conceptdoelen van de ‘Aanpak Noord’ in grote mate aansluiten op de programmaprioriteit Duurzame stedelijke ontwikkeling. Immers, *de ambities* in ‘Aanpak Noord’ betreffen:

- *Tegengaan van segregatie*
- *Vergroten van de kansengelijkheid*

Voorlopig zijn binnen deze aanpak vijf (*concept*)doelen benoemd:

1. *Kansrijk opgroeien: jongeren in Noord hebben dezelfde kansen als jongeren in de rest van de stad.*
2. *Goed wonen: zoveel mogelijk bewoners van Noord wonen in een passende en opgeknapte woning.*
3. *Veerkrachtige noorderlingen: bewoners van Noord zijn financieel, geestelijk en lichamelijk gezonder en doen mee in de maatschappij.*
4. *Leefbaarheid: alle Noorderlingen wonen in een prettige leefomgeving met voldoende groen en goede maatschappelijke en sportvoorzieningen.*
5. *Kansen op de arbeidsmarkt: bewoners van Noord hebben betere kansen op de arbeidsmarkt.*

4. INSTRUMENTARIUM

REFERENTIE: ARTIKEL 30 TM 34 GB-VERORDENING

Beschrijf welke type actie en projecten je beoogd als invulling van de onder 3 genoemde strategie.

Indien gebruik gemaakt wordt van een CLLD geef dan aan hoe invulling wordt gegeven aan artikel

Geef bij type acties zo concreet mogelijk aan welk type projecten gezocht worden binnen de ITI.

Geïntegreerde Territoriale Investerings (GTI) 3.0.

Amsterdam zet in op de beide actielijnen die in de programmaprioriteit Duurzame stedelijke ontwikkeling uitgewerkt zijn en gaat ter versterking daarvan ook experimenteren met het zgn. CLLD-instrumentarium. CLLD staat voor *Community Led Local Development*. Bij CLLD gaat het erom mensen en organisaties te bewegen zelf in actie te komen om verbeteringen in een bepaald gebied tot stand te brengen. Er worden middelen ingezet voor de bekostiging van kleine lokale initiatieven.

Actielijnen zoals Amsterdam ze beoogt in te vullen zijn:

Actielijn 1) Bevorderen van de transities zoals energietransitie, circulaire transitie, digitalisering en transities op het gebied van gezondheid en veiligheid.

De centrale transitie is die naar een CO2 vrije, klimaatneutrale, circulaire en emissieloze economie met minder mobiliteit en meer digitaliteit. Daarnaast is er de transitie naar een gezondere levensstijl met minder zieken, minder gezondheidsverschillen en meer zorg in de eigen leefomgeving. Tot slot is er de transitie naar een veiligere samenleving met minder dreiging en criminaliteit.

Deze actielijn richt zich op gebiedsgerichte stimulans voor draagvlak onder bewoners en ondernemingen die moeite hebben met het meekomen in de maatschappelijke uitdagingen en transities. De transitieopgave en maatschappelijke uitdagingen gaan over de volle breedte. Door samen te werken aan innovaties en de wijkeconomie in te richten naar een toekomstbestendig model vergroten we de kansen voor bewoners en lokale ondernemers, verkleinen we de afstand tussen groepen in de maatschappij en investeren we in het vergroten van draagvlak. Dat kan door het toepassen van sociale innovaties in de wijk, waarin de overheid, ondernemers en bewoners in samenwerking manieren ontwikkelen om de grote maatschappelijke uitdagingen in de steden aan te pakken.

Onder deze actielijn 1 wordt ook deels invulling gegeven aan prioriteit 2, klimaat.

Actielijn 2) Versterken arbeidspotentieel gekoppeld aan transities.

De interventies voor het versterken van het arbeidspotentieel gekoppeld aan transities beogen het bevorderen van sociale inclusie en de bestrijding van armoede door het bevorderen van arbeidsmobiliteit gaan gepaard met het tegengaan van de kwantitatieve en kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt. Het vertrekpunt hierbij wordt gevormd

door de vraag vanuit de werkgevers op de arbeidsmarkt en in de beroepen die ontstaan als gevolg van de diverse transitieopgaven, zogenaamde kansrijke beroepen. Met de initiatieven om mensen woonachtig in de drie stadsdelen om of bij te scholen en koppelen aan de werkgelegenheid die als gevolg van transities vrij komt maar waarvoor bij ongewijzigde situatie onvoldoende arbeidsaanbod is verhoging van economische zelfredzaamheid en sociale inclusie. Het tegengaan van de mismatch op de arbeidsmarkt wordt gekoppeld aan het optimaal benutten van de arbeidspotentieel dat nu of aan de kant staat of een baan dreigt te verliezen.

GTI-strategie Amsterdam. Er zijn raakvlakken tussen beide actielijnen. De inzet en daarmee de verwachting is dat ze elkaar gaan versterken doordat projecten vaak beide invalshoeken gaan betrekken. Amsterdam wil op deze manier invulling geven aan de geïntegreerde territoriale investeringen die het programma Kansen voor West 3 in het stedelijke programmadeel beoogt. Het gebruik van CLLD-instrument dat Amsterdam beoogt zorgt voor een ‘van onderop’ dimensie aan de doelstellingen van de actielijn 1 en 2. Per stadsdeel wordt minimaal één intermediaire organisatie, *local action group*, gezocht om bottom up activiteiten, geïnitieerd door de bewoners, ondernemers en diverse lokale organisaties van de grond te helpen komen.

Deze driehoek van de 2 actielijnen en CLLD, namelijk actielijn 1 (bevorderen van transities) en actielijn 2 (Versterken arbeidspotentieel gekoppeld aan transities) en inzet van het CLLD-instrument om buurtinitiatieven te ontlokken is de ITI oftewel GTI-aanpak dat Amsterdam zich voor de periode van 2021 -2027 tot doel stelt.

Tijdens de consultaties met de stakeholders uit de gemeentelijke organisatie zijn per programmagebied c.q. stadsdeel (webinar van 8 juli en diverse besloten sessies t/m 3 september) accenten uit Masterplannen die het beste aansluiten bij de programmaprioriteit Stedelijke Ontwikkeling het Kansen voor West 3 en voorbeeldprojecten door stadsdelen zelf opgegeven.

Input programmagebieden, 3 stadsdelen.

De input vanuit de stadsdelen is hieronder per actielijn aangegeven:

Actielijn 1: Bevorderen van de transities

Vanuit de verschillende aan te wijzen stadsdelen zijn meerdere suggesties voor mogelijke projecten binnen het nieuwe stedelijke programma gedaan. Deze worden hieronder per stadsdeel kort benoemd:

Stadsdeel **Zuidoost** ziet kansen en mogelijkheden voor projecten op het gebied van energietransitie, het stimuleren van ondernemerschap die bij transitieopgave komt, duurzame verbetering perspectief jeugd, veiligheid en leefbaarheid, projecten om diverse doelgroepen om- of bij te scholen om aan het werk te gaan die bij diverse transitieopgaven gecreëerd wordt.

- Energietransitie Zuidoost

Eind 2020 zijn het stadsdeel Zuidoost en de Johan Cruijff ArenA een samenwerking gestart met als doel in Zuidoost een **Living Lab** te realiseren voor **de Amsterdamse Donut Economie**. Het uitgangspunt van de Donut Economie is dat door dingen te doen

en uit te proberen, stappen gezet kunnen worden richting een sociaal fundament zonder het ecologische plafond te overschrijden. Dit moet uiteindelijk leiden tot een betere, welvarender, samenleving (brede welvaart).

Realisatie van 'donut'-projecten, zoals de biovergister dit jaar, waarbij naast duurzaamheidsdoelen ook wordt bijgedragen aan sociale gelijkheid en werkgelegenheid.

Aanstellen en opleiden van **Donut coaches**, zodat projecten en initiatieven uit de gemeenschappen in Zuidoost steeds inclusiever en socialer en groener worden, maar nog steeds financieel haalbaar.

Het ecosysteem in kaart brengen en onderzoeken hoe de verschillende projecten en initiatieven elkaar beïnvloeden en elkaar verder zouden kunnen versterken.

- Opschaling lopende **duurzaamheids-, circulaire, donut- experimenten**

In Zuidoost wordt geëxperimenteerd met lopende en nieuwe activiteiten, initiatieven en vormen van governance om zo een beeld te krijgen van wat een aantoonbare bijdrage kan leveren aan de meetbare ecologische en sociale doelstellingen in de stadsdonut van Amsterdam. In dit kader wordt in ArenAPoort geëxperimenteerd met een biovergister in de Johan Cruijff ArenA, circulaire infra- en bouwprojecten, verkorte voedselketens en sociale waarden in gebiedsontwikkeling. Op basis van de verschillende experimenten (sommigen gefinancierd met ReactEU middelen) die in Zuidoost worden ontplooid kan een instrumentarium worden ontwikkeld dat kan worden toegepast in de rest van de stad.

- Circulaire hub

Daarnaast gaat Zuidoost in samenwerking met Pantar de **Circulaire Hub** (voor maximale hergebruik afval) versterken en een nieuwe werk creëren door afval-en productstromen te organiseren en daarbij in te zetten op maximaal hergebruik. Het plan moet 120 nieuwe banen scheppen voor mensen met grote afstand tot de arbeidsmarkt. Ook wil Zuidoost **energiermoede** actief bestrijden.

- Stimuleren ondernemerschap

Veel ZZP'ers in Zuidoost hebben moeite gehad met aanvragen van de TOZO-regeling voor Zelfstandig ondernemers. Dit heeft geleid tot minder aanvragen door ondernemers uit Zuidoost. Om dit te verbeteren wordt gedacht aan:

1. **Digitalisering MKB.** Advies en mogelijk bijscholing van ZZP'ers om meer gebruik te maken van de digitale dienstverlening.
2. **Urban Ondernemerschap** op het gebied van **energietransitie**: Het stimuleren van duurzaam-, creatief-, cultureel- en inclusief- ondernemerschap, door middel van een formule van co-creatie met partijen, corporaties, eigenaren van gebouwen.
3. **Wijkeconomie.** Het ondernemerschap zichtbaar maken in de wijk, ondersteunen en een vliegwieltje geven door een combinatie van werkplekken, training en coaching

- Duurzame verbetering perspectief jeugd, veiligheid en leefbaarheid

Zuidoost duurzamer maken door de samenwerking tussen bedrijfsleven, lokale ondernemers, vastgoedorganisaties, inwoners en overheid te versterken rondom de energietransitie in Zuidoost. Hierbij kan gedacht worden aan **opleidingstrajecten** in combinatie met **stage/werk** in kansrijke sectoren, bijvoorbeeld zonnepanelen installateurs. Zuidoost bouwt voort op ervaringen die nu worden opgedaan in Tech en de

bouwsector. Hier ligt ook een duidelijke relatie met de ambities van de stad vanuit [Duurzame stad, Duurzame banen](#) (zes banenmotoren).

- **CLLD**

Rondom het instrument CLLD heeft **Zuidoost** ook voldoende inspiratie door een gebiedscoalitie te starten met de professionele partners en een formele vertegenwoordiging van de buurt. En hierbij te werken vanuit het principe; praat niet over ons maar met ons. Deze coalitie kan starten met de samenwerkende partijen in de buurten, en aangevuld worden met partijen die actief zijn in de buurt (woningbouwcorporaties, politie, scholen, buurtinitiatieven). De gebiedscoalitie werkt vanuit een gezamenlijke missie en bepaalt de aanpak, de kaders en de wijze van (samen)werken. Door het bestaande netwerk van zorgende en veerkrachtige bewoners te erkennen, te ondersteunen en te versterken worden maatschappelijke initiatieven versterkt met als doel de draagkracht van de buurt als geheel te vergroten.

Voorbeelden van projecten die hierbij passen zijn bijvoorbeeld:

- Bouwen aan een duurzame bewonersorganisatie vanuit de samenwerking (programmering en activiteiten voor en door de buurt) van bewonersorganisatie.
- Kansen vergroten voor jong en oud door bewoners en organisaties te verbinden (programmering en activiteiten voor en door de buurt) van bewonersorganisatie.
- Investeren in extra begeleiding bij kinderen om hogere prestaties te leveren. Zodat de toename naar de arbeidsmarkt vergroot wordt.

Stadsdeel **Nieuw-West** ziet kansen en mogelijkheden voor projecten in de transities Energie, Veiligheid, Duurzaamheid en Gezondheid.

- Energie -> Bewoners uit de wijk perspectief bieden met werk in de duurzaamheidssector

Werkbrigade of banenpool inrichten met werkzaamheden gericht op voorlichting en advies en kleinere **onderhoudswerkzaamheden**. Dit in samenwerking met woningcorporaties en bedrijven in de duurzaamheidssector. Bedoeld voor bewoners met en zonder uitkering, betaald werk op basis van minimumloon als opstap voor verdere ontwikkeling.

- Veiligheid -> Inzet van **sociaal wijkbeheerders** in de stedelijke vernieuwingsgebieden biedt bewoners een opstap naar werk en draagt bij aan de leefbaarheid in de wijk.

De sociaal wijkbeheerders houden toezicht op een aantal woonblokken van de corporaties en de wijk daaromheen. Een belangrijke taak is het opbouwen van contact met de bewoners in de complexen. Ze begeleiden hen in de aanloop naar en tijdens de stedelijke vernieuwing. Ze informeren bewoners over woon- en gedragsregels en signaleren meldingen van sociale aard, en werken aan het vergroten van de meldingsbereidheid bij de bewoners.

- Veiligheid -> Versterken lokale aanpak moet voorkomen dat de georganiseerde misdaad in Nieuw-West opgroeiende tieners werft voor haar criminele activiteiten.

Vroegtijdig ingrijpen moet voorkomen dat de georganiseerde misdaad in Nieuw-West opgroeiende tieners werft voor haar criminele activiteiten. Dit betekent dat er nog meer dan voorheen moet worden ingezet op het versterken van de rol van de ouders en **vaste gezichten/vertrouwenspersonen in de wijk**.

Studieuzalen is een organisatie die veel jongeren en hun ouders bereikt. Met hun aanpak Homebase benaderen ze het hele gezin de jongere en gaan uit van direct hulp bieden waar nodig en investeren in de **ontwikkeling van zowel de jongere als de ouder**.

Studieuzalen bouwt coalities met lokale partijen en het onderwijs en geeft hen een rol in de aanpak.

- Duurzaamheid -> Groene kansen in de wijk, voedselverspilling tegen gaan

Mobiel buurtrestaurant in een van de stedelijke vernieuwingsbuurten in Geuzenveld Slotermeer. Ondernemers uit de buurt leveren onverkochte voedingsmiddelen waarmee vrijwilligers uit de wijk maaltijden klaarmaken voor andere bewoners. De kookactiviteit vindt plaats in een mobiele unit die middenin de wijk wordt neergezet. Het moet tijdens de vernieuwing die ca 10 jaar duurt een vaste plek in de wijk blijven.

Doel is niet alleen tegengaan van voedselverspilling en bewustwording daarover, maar vooral ook het bieden van een gezellige laagdrempelige ontmoetingsplek en stimuleren van onderlinge solidariteit in een buurt waar de sociale verbanden door de sloopnieuwbouw onder druk staan.

- Duurzaamheid -> **Ondersteunen van eigenaar-bewoners bij het verduurzamen van vve's en grond gebonden eengezinswoningen** in de ontwikkelbuurten.

De gemeente Amsterdam wil verduurzaming inzetten als hefboom om achterstallig onderhoud te verhelpen. In Nieuw-West zijn er veel vve's en eigenaren van grond gebonden eengezinswoningen met oplopend achterstallig onderhoud. Het lukt bewoners niet om voldoende te sparen om het onderhoud op peil te houden, laat staan te investeren in verduurzaming. De onderliggende oorzaak is dat woningen bij het uitpanden veelal zijn verkocht op het uiterste van de financiële draagkracht van de nieuwe eigenaren. Onderhoudsreserves ontbreken waardoor onderhoud vooruit wordt geschoven en gebouwen niet meer voldoen aan veiligheidsnormen en een ongezond binnenklimaat krijgen.

- Gezondheid -> Preventie organiseren dichtbij en bottom-up

Zo vroeg mogelijk bereiken van a.s. ouders en jonge ouders over wat zij zelf kunnen doen aan **het bevorderen van een gezonde leefstijl** voor henzelf en hun kinderen. Prioriteit ligt bij laagdrempelig aanbod in de wijk voor en door bewoners, en beter gebruik van logische vindplaatsen als scholen, Huizen van de Wijk en de ouder en kind teams. Verder ontwikkelen van samenwerkingsvormen tussen bewoners en professionals. Ook jongeren expliciet betrekken en hen een rol geven rondom het thema gezonde leefstijl door hen zelf te leren om de school of buurt te verbeteren op het gebied van een gezonde leefstijl.

- CLLD

Stadsdeel Nieuw-West ziet kansen als het om de inzet van CLLD gaat. Het Stadsdeel kent organisaties die in principe zo'n rol op zich kunnen nemen. Bijvoorbeeld organisaties als [Stichting Eigenwijken](#) en [Stichting SamenWonen-SamenLeven](#) voor wie deze manier van werken al de kern van hun werk is. Er ligt al een infrastructuur in de

gebieden waarbij bottom-up initiatieven van bewoners en kleine informele organisaties ondersteund worden.

Voor **stadsdeel Noord** ligt er een duidelijk verband met minstens vier *strategische keuzes* in de Omgevingsvisie Amsterdam 2050:

- Meerkernige ontwikkeling

Noord ondersteunt het voornemen in de nieuwe Omgevingsvisie Amsterdam 2050 om de verschillende delen van de stad zich meer te laten ontwikkelen op eigen voorwaarden en met een eigen invulling van stedelijke kwaliteit. Noord wordt in de visie steeds samen genoemd met de stadsdelen Zuidoost en Nieuw-West. Begrijpelijk omdat in deze drie stadsdelen de afgelopen jaren programma's plannen zijn ontwikkeld om 'een been bij te trekken'. Zowel op het vlak van beheer en onderhoud van de openbare ruimte als op gebied van versterking van sociaaleconomisch zwakkere wijken (Ontwikkelbuurten).

In het advies over de Omgevingsvisie heeft Noord gevraagd om programma gericht op 'meerkernige ontwikkeling' goed af te stemmen op de eigen aard, behoeften en potenties van elk van deze drie stadsdelen. Specifiek voor Noord betekent dit dat het programma wordt gericht op evenwichtige ruimtelijke- en sociale ontwikkeling van het stadsdeel als geheel. Tweedeling tussen de stedelijke ontwikkeling aan de IJ-oever en het Centrumgebied van Noord en de aangrenzende, bestaande wijken moet worden voorkomen. Bij de verdere ontwikkeling van Noord moet segregatie worden voorkomen door gelijktijdig te investeren in de fysieke- en sociale kwaliteit van bestaande buurten.

- Duurzaam en gezond bewegen

Bij deze strategische keuze in de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 wordt een relatie gelegd tussen duurzame ontwikkeling en een autoluwe, fietsvriendelijker stad en aantrekkelijker en groenere openbare ruimte die uitnodigt tot gezond bewegen. Noord onderschrijft dat. Het Mobiliteitsplan Noord en de Integrale Landschapsvisie Noord zijn dan ook gericht op het maken van deze dubbelslag. De sterke groei van het stadsdeel binnen het bestaand stedelijk oppervlak betekent dat ook investeringen nodig zijn in het totaalaanbod van sport en groen. Niet alleen investeringen in ruimte voor sport en groen gerelateerd aan nieuwbouw, maar ook in upgradings van bestaande sportvoorzieningen en groen.

- Samen Stad-maken

Noord staat achter het voornemen om de stad meer te ontwikkelen in co-creatie met Amsterdammers (met name ook kinderen en jongeren) en met andere dan de gebruikelijke ontwikkelpartijen. Voor Noord is het een interessante gedachte om de ontwikkeling van de stad minder grootschalig, met andere partijen en met nieuwe vormen van waarde-creatie in te zetten. Tegen die achtergrond past het ook om zelfstandige bewonersinitiatieven te ondersteunen.

- Perspectief ondernemers

De gebiedsontwikkeling in Noord vindt voor een groot deel plaats op voormalige of nog bestaande bedrijventerreinen. Het is daarbij van belang om de productiebedrijven ('maakindustrie') met een stadsverzorgende functie voor het stadsdeel te behouden. Dat geldt in het centrum van Noord dat sterk in ontwikkeling is op een andere manier ook voor ondernemers op het Buikslotermeerplein. Dat kan door deze bedrijven toekomstperspectief te bieden. Bijvoorbeeld op mogelijkheden van verduurzaming, op

transities gerichte vakopleidingen en daarmee verband houdende werkgelegenheid in Noord. Dit o.a. door gebiedsgerichte uitwerkingen van de stedelijke Bedrijvenstrategie, naar voorbeeld van ‘Hamerkwartier Werkt’.

Als voorbeelden van projecten in deze actielijn doet stadsdeel Noord de volgende suggesties:

- Projecten gericht op gezondheid, zowel gezond gedrag als een gezonde woonomgeving;
- Projecten gericht op buurteconomie, behoud ondernemers en werkgelegenheid;
- Projecten gericht op verduurzaming van woningen waarbij de corporaties trekker zijn en het stadsdeel faciliteert;
- Projecten gericht op het scheppen van condities voor behoud van ondernemers in maakindustrie aan de IJ-oeveren en van middenstand aan het Buikslotermeerplein;
- Projecten gericht op het tegengaan van ‘vervoersarmoede’ in het stadsdeel.

Actielijn 2: Versterken arbeidspotentieel gekoppeld aan transitie

Stadsdeel **Zuidoost** wil voor de invulling van deze actielijn ook weer aansluiten bij het eigen Masterplan (zie hierboven), namelijk het versterken van de positie van bewoners om volwaardig te kunnen participeren in de samenleving.

Zuidoost wil dit onder meer bereiken door het **verbeteren van de startpositie van jongeren op de arbeidsmarkt**. Zuidoost staat bovendien voor de maatschappelijke opdracht om wezenlijke veranderingen voor elkaar te krijgen en zet daarbij in op een brede maatschappelijke aanpak voor haar inwoners en haar ondernemers. Daarom vindt er in Zuidoost veel inzet plaats op het gebied van opleidingskansen en werkgelegenheid voor de bewoners Denk hierbij bijvoorbeeld aan projecten die:

- **stageplekken** creëren in samenwerken met het bedrijfsleven in Amstel III en lokale ondernemers.
- leerondersteuning stimuleren en persoonlijke kracht versterken o.a. door het ontwikkelen van **Talenthuis** door diverse partijen.

Verschillende om- en bijscholingstrajecten voor verschillende doelgroepen (jongeren, kwetsbare bewoners, mkb) om werk dat hoort bij diverse transitieopgave te kunnen uitvoeren:

- ICT’ers trainen als programmeurs en **digitalisering** van lokale ondernemers (digitale mkb)
- Bewoners opleiden naar functies in relatie tot huidige **vuil, hergebruik problematiek**
- Opzetten van **stage en werk begeleidingsbureaus** voor kwetsbare doelgroepen.

Stadsdeel **Nieuw-West** geeft aan in deze actielijn bijvoorbeeld te willen inzetten op

- Wijkleerbedrijven voor volwassenen

Wijkleerbedrijven bieden aan volwassenen een goede laagdrempelige opstap naar betaald werk. Dit gebeurt door middel van een opleiding op niveau mbo 1 of 2 op het terrein van zorg en hospitality in combinatie met een leerwerkplek in de wijk.

In Nieuw-West zijn emancipatiecentra Vrouw & Vaart en Daadkracht trekker van verschillende wijkleerbedrijven. Voor de opleiding en de leerwerkplekken wordt samengewerkt met het ROC, ondernemers en maatschappelijke organisaties in Nieuw - West.

- Praktijk Oriëntatie Centrum voor jongeren zonder startkwalificatie

Jongeren zonder startkwalificatie kunnen terecht in het **Praktijk Oriëntatie Centrum** voor een opleiding in verschillende branches. Het is learning on the job, met persoonlijke coaching.

De opleiding sluit af met een erkend vakdiploma en er is een baangarantie. Er wordt samengewerkt met ondernemers, woningcoöperaties en maatschappelijke organisaties in Nieuw-West.

Voor stadsdeel **Noord** zullen projecten in actielijn 2 moet aansluiten bij bovengenoemde 5 doelen. Enkele voorbeeldprojecten zijn:

- Projecten voor jongeren koppelen aan opleiding en werkgelegenheid . o.a. koppelen **aan tech-campus**
- Projecten gericht op werkgelegenheid / toe leiden naar **werk gekoppeld aan sociale samenhang/interactie in buurten.**
- Projecten gericht op **veiligheid, leefbaarheid en werkgelegenheid**

5. STAKEHOLDERS

GEEF EEN BESCHRIJVING VAN DE BETROKKENHEID VAN PARTNERS OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 8 BIJ DE VOORBEREIDING EN UITVOERING VAN DE STRATEGIE.

Ter voorbereiding van dit document hebben wij in de vergadering van 28 juni 2021 de huidige Stedelijke Adviesgroep Amsterdam geconsulteerd. Hieruit zijn de volgende aandachtspunten voor de nieuwe programmaperiode naar voren gekomen:

- 1) Projecten met kenmerken circulariteit, donut economie en/of innovatie in zich dragen hebben impact en kunnen het verschil maken.
- 2) Het organiseren van de buurtplatforms als intermediair om burgerinitiatieven op te kunnen halen en te stimuleren.
- 3) Het activeren van lerend vermogen is belangrijk.
- 4) Het buurtgericht werken aan bod kan komen. Er zit een grote opgave bij woningbouwcorporaties en het betrekken van de bewoners in de genoemde gebieden hoort erbij. Projecten die daarop én sociale inclusie, armoedebestrijding focussen verdienen gestimuleerd te worden.

- 5) Buurtgericht werken en aansluiting zoeken bij partijen die daar al bezig zijn is belangrijk.
- 6) Binnen de aangewezen programmagebieden ook transformatiegebieden bij te betrekken. In deze delen van de stad waar een mix van bedrijven en woningen komt is duurzame ontwikkeling ook van belang
- 7) De invalshoek ‘ondernemers’ / ‘mkb’ in het nieuwe stedelijke programmadeel versterken
- 8) Innovatie, experimenteren met nieuwe initiatieven kan alleen als er voldoende ruimte voor aanwezig is. Je moet nieuwe initiatieven de kans geven.

Deze punten zijn merendeels ook vanuit de stadsdelen ingebracht en hebben een plek gekregen in de par. 4 hiervoor.

Daarnaast hebben wij op 8 juli 2021 een webinar georganiseerd voor de meest bij het gebiedsgericht werken, ontwikkelbuurten aanpak, Masterplannen, grond & ontwikkeling, ruimte & duurzaamheid, arbeidsmarkt & economie etc. betrokken functionarissen werkzaam in de stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost; hieraan hebben ongeveer 30 personen deelgenomen. De stadsdelen en ook functionarissen die vanuit gemeentelijke diensten Ruimte & Duurzaamheid, Grond & Ontwikkeling in de betreffende gebieden werkzaam zijn hebben hun inbreng op schrift beschikbaar gesteld. Tenslotte hebben wij met meerdere stakeholders binnen het gemeentelijk apparaat waaronder arbeidsmarktbeleid en ondernemingsklimaat van Economische Zaken diverse individuele gesprekken gevoerd. De verkregen input is opgenomen en verwerkt in par. 4 hiervoor.

Van een omvangrijke consultatie van bewoners in de betrokken gebieden hebben wij afgezien omdat dit meer van hetzelfde zou betekenen. Bewoners zijn en worden betrokken bij uitwerking van de [Gebiedsplannen](#) en van het Ontwikkelbuurtenprogramma, de opstelling van de Masterplannen en ook bij de monitoring gedurende de looptijd.

Gedurende de uitvoering van het programma zullen stakeholders vanuit gemeente (Cluster Ruimte & Economie, Cluster Sociaal, Stadsdelen / drie programmagebieden), kennisinstellingen, bedrijfsleven en mogelijk woningbouwcorporaties vertegenwoordigd zijn in de Stedelijke Adviesgroep die adviseert over de ingediende projectvoorstellen.

6. GOVERNANCE

Geef aan hoe het programma wordt uitgevoerd.

In elk geval opnemen:

- het systeem van projectselectie.
- Beoordeling/stedelijk adviesgroep
- Wijze van openstellen ITI
- Publiciteit ITI
- Verantwoording door IB

Uitgangspunt is dat de governance zoals deze in Kansen voor West 2 (2014 – 2020) zich heeft ontwikkeld in het nieuwe programma zoveel mogelijk wordt gehandhaafd. Dat betekent dat het systeem van projectselectie via openstellingen wordt gecontinueerd. Ook de beoordeling van de Stedelijke Adviesgroep onder voorzitterschap van de wethouder Economie wijzigt niet; de samenstelling van de Stedelijke Adviesgroep wijzigt mogelijk wel vanwege de andere focus die het nieuwe programma krijgt, in dit verband moet bijvoorbeeld gedacht worden aan een uitbreiding zodat alle betrokken gebieden in de Stedelijke Adviesgroep vertegenwoordigd zijn, maar ook is denkbaar dat de woningcorporaties wordt gevraagd een vertegenwoordiger af te vaardigen.

Qua publiciteit zal Amsterdam het Uitvoeringsplan op de eigen website en die van Kansen voor West plaatsen. Informatie over toegekende projecten zal worden gedeeld op de website van Kansen voor West; ook via de eigen LinkedIn-groep van Kansen voor West zal hieraan aandacht worden besteed. Amsterdam ondersteunt projecten bij hun publiciteitsuitingen en beoordeelt hun inspanningen op dat vlak.

Amsterdam zal als Intermediaire Instantie voor de uitvoering van het (stedelijke) Uitvoeringsplan worden aangewezen en hiertoe het reeds bestaande Programmabureau EFRO bij de Directie Economische Zaken voortzetten. Amsterdam zal verantwoording afleggen aan de Managementautoriteit van Kansen voor West 3. Hierover zullen sluitende afspraken in lijn met de bepalingen uit de Europese regelgeving worden gemaakt, deze afspraken worden in een convenant vastgelegd.